

НАРОДНО СЪБРАНИЕ

Вх. No 854-01-84

Дата 16 / 11 2018 г.

ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ
Г-ЖА ЦВЕТА КАРАЯНЧЕВА

1147

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ПРЕДСЕДАТЕЛ,

На основание чл. 87, ал. 1 от Конституцията на Република България и чл. 76, ал. 1 от ПОДНС внасяме законопроект за изменение и допълнение на Изборния кодекс с мотиви към него и предварителна оценка на въздействие.

Молим, законопроектът да бъде представен за разглеждане и гласуване съгласно установения ред.

ВНОСИТЕЛИ:

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ЧЕТИРИДЕСЕТ И ЧЕТВЪРТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

Проект!

ЗАКОН

**ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА
ИЗБОРНИЯ КОДЕКС**

(обн., ДВ, бр. 19 от 2014 г.; изм., бр. 35, 53 и 98 от 2014 г., бр. 79 от 2015 г.,
бр. 39, 57, 85 и 97 от 2016 г. и бр. 20 и 85 от 2017 г.)

§ 1. В чл. 212 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1 накрая се добавя „ако в тази секция се провежда машинно гласуване по решение на Централната изборителна комисия.“

2. Алинея 4 се изменя така:

„(4) След приключване на гласуването се отпечатва от системата контролна разписка, която изборителят пуска в специална непрозрачна кутия за машинно гласуване.“

§ 2. В чл. 213 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1, т. 12 думата „изпращането“ се заменя с „предаването“, а накрая се добавя „и изготвяне протокола на съответната изборителна комисия.“

2. В ал. 3 думата „изпълнителите“ се заменя с „Информационно обслужване“ АД и се създава изречение второ: „Изработването на специализирани устройства за гласуване се извършва от „Информационно обслужване“ АД, който при необходимост може да ползва други специализирани изпълнители.“

§ 3. В чл. 214 се правят следните изменения и допълнения:

1. Алинея 3 се изменя така:

„(3) Резултатите от машинното гласуване се сумират с резултатите от гласуването с хартиени бюлетини, за което се изготвя общ протокол.“

2. Създава се ал. 4:

„(4) Записващото техническо устройство с резултатите от машинното гласуване по партии, коалиции и кандидатите се предават от секционни избирателни комисии на районните или общинските избирателни комисии едновременно с разпечатката от машината след приключване на гласуването и протокола на секционната избирателна комисия с резултатите от гласуването в избирателната секция.“

§ 4. В чл. 261, ал. 1, т. 3 думите „в което е изписан поредният номер“ се заменят със „срещу името“.

§ 5. В чл. 262, ал. 3 думите „не се изписва номерът на и“ се заличават.

§ 6. В чл. 325, ал. 1, т. 3 думите „в което е изписан поредният номер“ се заменят със „срещу името“.

§ 7. В чл. 335, ал. 2 се изменя така:

„(2) Данните от машинното гласуване се прибавят съответно към данните от протокола на секционната избирателна комисия по ал. 1.“

§ 8. В чл. 371, ал. 1, т. 3 думите „в което е изписан поредният номер“ се заменят със „срещу името“.

§ 9. В чл. 421, ал. 1, т. 4 думите „в което е изписан поредният номер“ се заменят със „срещу името“.

§ 10. В чл. 422, ал. 1, т. 4 думите „в което е изписан поредният номер“ се заменят със „срещу името“.

§ 11. В преходни и заключителни разпоредби се създава § 11а:

„§ 11а (1) След изборите за президент и вицепрезидент на републиката през 2016 г. Централната избирателна комисия въвежда поетапно машинно гласуване в определени от нея секции, но не по-малко от 1000.

(2) Централната избирателна комисия определя броя и номерата на избирателните секции, в които се произвежда машинно гласуване, не по-късно от 10 дни след насрочване на изборите. Централната избирателна комисия определя, такива условия и ред за машинното гласуване, които да осигуряват тайната на вота на избирателя, сигурността на изборния процес

и изборните резултати при спазване на изискванията на част I, глава XIV, раздел III „Машинно гласуване“ от този кодекс.

(3) Машинно гласуване не се произвежда в изборителни секции с по-малко от 300 изборители, при гласуване с подвижна изборителна кутия, в изборителни секции в лечебни заведения, домове за стари хора и други специализирани институции за предоставяне на социални услуги, в изборителни секции на плавателни съдове под българско знаме и в изборителни секции извън страната.“

§ 12. В преходни и заключителни разпоредби към Закона за изменение и допълнение на Изборния кодекс (обн. ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г., изм. - ДВ, бр. 85 от 2017 г.) в § 145 се правят следните изменения:

1. В ал. 1 думите „след 1 януари 2018 г.“ се заличават.

2. В ал. 33 думите „на изборите за членове на Европейския парламент от Република България през 2019 г.“

ВНОСИТЕЛИ:

М о т и в и

към законопроект за изменение и допълнение на

Изборния кодекс

Със законопроекта се цели да се подобри правната рамка, за да се създаде по-ефективен процеса на организация и произвеждане на избори.

В изпълнение на разпоредбите на Изборния кодекс при произвеждането на различни видове избори беше организирано и произведено машинно гласуване.

При произвеждане на изборите за общински съветници и за кметове на 25 октомври 2015 г. за първи път е произведено машинно гласуване с отчитане на резултатите от гласуването в изборите, определени са били 50 броя секции на територията на Столична община за произвеждане на машинно гласуване в изборите за общински съветници.

Общо 906 избиратели гласуваха с машините за електронно гласуване при общо 12 564 гласували в съответните секции, определени за електронно машинно гласуване или общо 7,21% от гласувалите.

При произвеждане на изборите за президент и вицепрезидент на републиката на 6 ноември 2016 г. машинното гласуване се е произвело в 500 избирателни секции, разположени в 81 населени места в страната с различна численост на населението във всички области на територията на страната.

Съгласно чл. 212, ал. 1 от Изборния кодекс и Решение № 3908-ПВР от 31.10.2016 г. на ЦИК всеки избирател в определените за целта секции имаше възможност по избор да гласува или с хартиена бюлетина, или чрез специализираните машинни устройства, като резултатите от машинното гласуване се вземаха предвид при определянето на резултатите от изборите.

В изборите за президент и вицепрезидент на републиката на 6 ноември 2016 г. общо 47 019 избиратели са гласували с машините за гласуване при общо 200 808 гласували в съответните секции, определени за машинно гласуване, или **23 %** от гласувалите избиратели в тези секции.

В новия (втори тур) избор за президент и вицепрезидент на републиката на 13 ноември 2016 г. общо 58 553 избирателите са гласували с машините за гласуване при общо 178 007 гласували в съответните

секции, определени за машинно гласуване, или **33 %** от гласувалите избиратели в тези секции.

С Решение № 4153-НС от 27.01.2017 г. ЦИК е регламентирала условията и реда за машинно гласуване при произвеждане на изборите за народни представители на 26 март 2017 г. и се е определило машинно гласуване да се произведе в 500 избирателни секции в населени места, разположени на територията на страната в 31 изборни района.

Следва да се отчете спецификата при образуването на избирателни секции в лечебни заведения, домове за стари хора и други специализирани институции, избирателни секции на плавателни съдове под българско знаме, избирателни секции в местата за лишаване от свобода и за задържане. В ИК е разписано, че те могат да се образуват до 48 часа преди изборния ден, както и за не по-малко от 10 избиратели. Този кратък срок пречатства осигуряването на машинно гласуване в изброените видове секции. Малкият брой избиратели може да създаде риск от нарушаване тайната на вота.

При подвижните избирателни секции СИК посещава избирателя в неговия дом, което означава, че съответното специализирано устройство за машинно гласуване трябва да придружава секционната избирателна комисия и многократно да бъде рестартирано преди всяко гласуване от избирател. Това би създавало затруднения, както във връзка с функционирането на специализираното устройство за машинно гласуване, така и в работата на секционната избирателна комисия и броя на избирателите, които тя ще може да посети. СИК следва да се придружава от техническо лице, което да обезпечава нормалното функциониране на съответната машина за гласуване.

С организирането на машинното гласуване в избирателни секции извън страната се установило, че:

- Относно логистичното осигуряване на машинното гласуване извън страната (транспортирането, доставянето, съхранението, предоставянето на СИК, съхранението на машините и актуализацията на софтуера за нов избор и връщането в страната на всяка от машините). Констатирано е, че всяка държава има различни изисквания и митнически режими, свързани с вноса, както и последващия износ, а това, че в

различните държави се образуват различен брой избирателни секции, би усложнило допълнително процеса. Това показва, че съответните дипломатически представителства на Република България в държаните трябва да осигурят съответния брой машини до всяка от образуваните избирателни секции. Съгласно ИК избирателните секции извън страната се образуват 21 дни преди изборния ден.

- При осигуряването на машинно гласуване извън страната значителна роля играе и човешкият фактор. Необходимо е да бъдат наети и обучени значителен брой специалисти, които да притежават компетенции в областта на програмирането и компютърните технологии и които да обезпечат машинното гласуване във всяка секция извън страната. Като следва да се осигури и връщането на машината в страната в състояние, позволяващо евентуален последващ одит.

- Следва да се отбележи и обективна невъзможност за актуализация на софтуера за новия избор, неговото тестване и сертифициране, както и съхранението на машините предвид предназначението на някои от наетите помещения, пригодени за изборни секции. Отделно, с оглед националната сиурност следва да бъде нормативно уредено дали машините за гласуване не трябва да бъдат връщани в Република България между двата тура при невъзможност съхранението да се осигури на територията на съответното ДКП.

Във връзка с гореизложеното, следва да се даде разумен срок на Централната избирателна комисия да възложи на „Информационно обслужване“ АД изработването на специализирани устройства за гласуване във всички избирателни секции и необходимото време за организация, съответно възможност за сертифициране на софтуерния код, което да добие и публичност в обществото. Така ще се минимизира възможността за създаване в обществото на нагласи за възможни манипулации на изборите и на резултатите от тях. От 2014 г. до настоящия момент при организирането и реалното въвеждане на машинното гласуване са наемани машини само от едно дружество, работещо с един вид машини. Тези машини са вече познати както на избирателя, така и на ЦИК. При тях след извършен анализ на експертен екип от Българска академия на науките и Софийския университет се установиха редица факти, касаещи сигурността на хардуерната им част. За това се предлага „Информационно обслужване“ АД да изработва **специализираните**

устройства за гласуване. По този начин няма да се създават предпоставки за изкривяване на изборния резултат.

С оглед на изложеното и след взимане под внимание на Доклад относно организацията и произвеждането на избори в периода 2015-2017 г. на ЦИК и като се съобразят случаите, в които неравномерно са разпределени избирателите, проявили желание да гласуват със специализирани устройства за машинно гласуване, както и предвид затрудненията за осигуряване на машинно гласуване в определени видове секции следва да се предостави възможност на Централната избирателна комисия със свои решения в определен срок преди изборния ден да определят секциите, в които да бъде осъществявано машинно гласуване.

На следващо място, предлаганата промяна цели да отпадне изписването на номера пред партия или коалиция в бюлетината за гласуване. Предложението до голяма степен е насочено към това да отпадне ефекта „15 – 15”, който изкривява изборния резултат и да не се уеднаквяват предпочитанията с номера на партии или коалиции. При всички партийни и коалиционни листи номерът на съответната листа се патрупва като предпочитания този систематичен ефект, който се проявява при всички следва да намери отражение в една законодателна инициатива за изменение. Смесът на предложението е партиите и коалициите да бъдат подредени по начина, по който е изтеглен жребият, съгласно чл. 262 от Изборния кодекс, но да не се изписват като номерация пред партиите или коалициите в бюлетината за гласуване.

Със законопроекта се предлага дистанционното електронно гласуване да бъде реализирано поетапно, тъй като то е бързо и удобно за избирателите, но рисковете от недействителност на гласа поради грешно отбелязване на гласа от избирателя; грешки при броенето и отчитането на резултатите от страна на секционната избирателна комисия, може да доведе до касиране на изборите. Също така в редица електронни системи бяха обект на хакерски атаки, включително и такива, свързани с избори. И ако при електронното банкиране и електронните банкови услуги (които често се дават като пример за добра практика, която да обоснове и въвеждането на дистанционно електронно гласуване) при хакерски атаки съответната банка създава гаранции за обещетяване на пострадалите от

измами и атаки, то при произвеждане на избори единственият резултат от подобна намеса би било неправилно отчитане на подадени гласове, което може да доведе до касиране на изборите.

В същото време дистанционното електронно гласуване, макар и удобно за потребителя, изисква специфични компютърни умения. За разлика от останалите електронни услуги, при електронното гласуване има допълнителни стъпки, свързани с гарантиране на сигурността.

В тази връзка са необходими допълнителни проучвания и създаване на допълнителни защити до цялостната реализация на дистанционно електронно гласуване.

ВНОСИТЕЛИ:

ПРЕДВАРИТЕЛНА ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО
на законопроект за изменение и допълнение на
Изборния кодекс

I. Основания за законодателната инициатива

Законодателната инициатива е продиктувана от необходимостта от промени в правната уредба, свързани с подобряване на правната рамка, като се създаде по-ефективен процес на организация и произвеждане на избори.

II. Заинтересовани страни

Заинтересовани страни в настоящия законопроект са всички български граждани с избирателни права.

III. Анализ на разходите и ползите

Законопроектът предвижда определени публични разходи, необходими за реализиране на машинното и дистанционното електронно гласуване.

IV. Административна тежест и структурни промени.

Законопроектът не предвижда административно-структурни промени като сливане, закриване или преобразуване на административни звена.

V. Въздействие върху нормативната уредба

Със законопроекта не се предвиждат промени в други нормативни актове.

ВНОСИТЕЛИ: